

24. marec–4. maj 2022

Galerija Zuccato (Pučko otvoreno učilište)

Ul. Decumanus 34

52440, Poreč

Hrvaška

tel. +385 52 887 217

Fax: +385 52 887 222

<https://www.poup.hr/>

razstava

QUADRIVIUM

umetnik: **Sandi Renko**

Kurator: **Denis Volk**

Odprtje razstave: četrtek, 24. marca 2022, ob 18. uri

V četrtek, 24. marca 2022, ob 18. uri bo v Galeriji Zuccato v Poreču odprtje osebne razstave Sandija Renka *QUADRIVIUM*, kurator je Denis Volk.

Razstavo je organiziralo Pučko otvoreno učilište Poreč v sodelovanju s Kulturnim društvom za umetnost KONS iz Trsta, Uradom vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu in Italijanskim inštitutom za kulturo iz Zagreba.

Razstava bo na ogled do 4. maja 2022, vsak dan 10.–12. in 16.–20. ure, zaprto nedelja in prazniki.

Vstop je prost.

Tržaški umetnik **Sandi Renko** je pomemben predstavnik geometrične abstrakcije v svetovnem merilu, zlasti pa za italijansko in slovensko umetnost. V Galeriji Zuccato se predstavlja z deli iz obdobja po letu 2016, le dve sta starejši.

Za njegovo ustvarjanje je že od samih začetkov značilna navezanost na geometrijo, raziskovanje kocke v vseh njenih pojavnostih in pogosta uporaba valovite lepenke ter drugih podlag površine z vzporednimi valovi, ki mu omogočajo, da v eni sliki združi dve ali tri podobe, ki imajo kinetični učinek. V gledalcu, ki se premika pred sliko z ene na drugo stran, te slike sprožajo iluzijo prostora in iluzijo gibanja, saj gledalec vidi prehajanje ene podobe v drugo; tako je gledalec aktivni udeleženec pri ustvarjanju optičnih in kinetičnih učinkov.

Izhodišče njegovega umetniškega ustvarjanja je prostorski model, sestavljen iz trakov kvadratov, ki tvorijo popolne ali nepopolne, odprte kocke. Prostorski model upodobi na dvodimenzionalni podlagi v ortogonalni projekciji. Pri tem razstavi sliko modela na tri podobe, ki jih nariše na levo, desno stran valov in na dno med valovi valovite podlage.

Renko se posveča raziskovanju podlage, zato uporablja različne valovite podlage (največkrat valovito lepenko – *canneté*) ter prostora, zato podlage včasih upogiba in iz njih ustvarja reliefno zapognjene slike ali prostorske objekte. Ko je v svoje ustvarjanje vpeljal koncept nadzorovane napake, tako da se črta ni končala na strogo določenem mestu, temveč prej ali kasneje, je nastala serija slik z zabrisanimi liki. Rezultat nenehnega raziskovanja in sodelovanja s skladatelji so zvočne slike na polprosojni lentikularni podlagi, podosvetljene, svetloba pa je modulirana z glasbo, ki je sestavni del slike.

Renkovo ustvarjanje vključuje nenehno raziskovanje, zato je vedno aktualno in nikakor dolgočasno.

Sodelovanje pri razstavi:

Pučko otvoreno učilište Poreč

Kulturno društvo za umetnost KONS, Trst

Urad vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu

Italijanski inštitut za kulturo, Zagreb

Umetnik: SANDI RENKO

Sandi Renko, ki je italijansko-slovenskega rodu, se je rodil leta 1949 v Trstu. Diplomiral je na tržaškem umetnostnem zavodu Istituto d'Arte Umberto Nordio, med njegovimi učitelji pa so bili mojstri Miela Reina, Enzo Cogno, Ugo Carà in Marcello Siard. V tem času je začel obiskovati Centro Arte Viva (Center žive umetnosti), ki je v tistih letih pripeljal v Trst dela umetnikov, kot so Enzo Mari, Getulio Alviani, Bruno Munari in drugi. Tam ga je pritegnil izkustveni prostor kinetične in programirane umetnosti. Iz leta 1969 je njegovo prvo delo iz valovite lepenke; ta podlaga pa je potem določila razvoj njegovega umetniškega izraza, usmerjenega na geometrijo in tridimenzionalnost ter na interakcijo med opazovalcem in delom.

Na začetku sedemdesetih let se je Renko preselil v Padovo in tam odprl atelje za dizajn, vizualno komunikacijo in *art direction*. Delal je za vodilna podjetja in projektiral pohištvo, stanovanjsko opremo in razsvetljavo. V Padovi ga je stimuliralo tamkajšnje umetnostno in intelektualno okolje, kjer so še odmevale izkušnje skupine Gruppo N. Začel je sodelovati na skupinskih razstavah, *happeningih* in improviziranih dogodkih, kar je utrdilo njegovo afiniteto do konkretne umetnosti. Tudi pri vizualni umetnosti je uporabil načrtovalno strogost oblikovanja in tako začel premočrtno in dosledno pot, zasnovano na osebni tehniki.

Od leta 2000 je, tudi na podbudo Alberta Biasija, okrepil svojo umetniško dejavnost z eksperimentiranjem novih materialov in barv. Preizkusil se je s sinestetičnimi projekti in ustvaril multisenzorična dela, opremljena z glasbo skladateljev Filippa Perocca, Paole Samoggia e Nicole Sanguina. Razstavljal je na osebnih in skupinskih razstavah v Italiji, Sloveniji, Avstriji, Nemčiji, Franciji, Švici in v New Yorku. Njegova dela so predstavljena na največjih italijanskih sejmih sodobne umetnosti. Prvi izčrpni pregled njegove produkcije od leta 1966 naprej je bil postavljen na ogled leta 2015 v galeriji Padiglione delle Arti v kraju Marcon pri Benetkah. Skupaj z zgodovinskimi predstavniki programirane umetnosti in kinetike, kot so Cruz-Diez, Le Parc, Tornquist, je Renko sodeloval na razstavi *The sharper perception*, ki je bila leta 2016 v New Yorku, leto pozneje pa je bil navzoč na razstavi *Biasi, Campesan, Munari e altri amici di Verifica 8+1*, ki je bila postavljena v okviru 57. Beneškega bienala. V letu 2021 je bilo njegovo delo STRIPED 321 izbrano in razstavljeno na bienalu *Origins in Geometry* muzeja Museum of Geometric and MADI Art v Dallasu (ZDA).

Sandi Renko se je leta 2019 vrnil v rodni Trst, kamor je preselil tudi atelje. Zastopajo ga različne galerije v Italiji in tujini.

Besedila:

SANDI RENKO

Mlad in prodoren kritik Leonardo Conti je pred devetimi leti v prispevku z naslovom *Renko na robu ravnotežja* ponudil svojo osebno interpretacijo dela Sandija Renka, aktivnega v vlogi umetnika in oblikovalca. Kot nesprejemljivo in nezdržljivo je namreč ocenil ločitev teh dveh Renkovih dejavnosti, ker se po njegovem mnenju »spajata v eno samo kreativno dimenzijo, ki se razkriva ... v značilnostih njegovih slik. Dela so namreč neke vrste ponotranjena delavnica, sposobna sprožati številne procese uporabe, ki predstavljajo življenjske možnosti.« (1)

Conti ima popolnoma prav, saj se je Renko še prej kot oblikovalec rodil kot umetnik, in to v smislu, da njegova neposredna, izvirna ustvarjalna razodetja zadevajo prav odkritje oblike, ta pa predstavlja, pojasnjuje in ustvarja globino realnosti. In to je posel umetnika. Ta razodetja, v katera se je Renko naravnost zaljubil in pri katerih je radostno sodeloval, so bila potem uporabljena tudi pri oblikovanju. In tukaj se je Leonardo Conti morda podal na malce nevarno pot, ki po mojem mnenju ni popolnoma v sozvočju s samo naravo umetnika. Pri tem se je skliceval tudi na Eliasa Canettija, da bi potrdil in upravičil družbeno koristno funkcijo poklicne dejavnosti oblikovalca Renka, ki ima kot vsak intelektualec in torej kot vsak umetnik, »...vedno civilno odgovornost«. (2)

V redu, tržaški mojster gotovo zagotavlja vsakemu vidiku in vsaki fazi svojega dela svojo izvirno kreativnost, svoje soočanje z obliko, svoja odkritja in fascinacije, ki mu jih zbuja, vendar to dela z otroško naivnostjo in strastjo, včasih celo z otroku lastnim presenečenjem. Gotovo je vse v funkciji vsega, vendar ne samo zaradi koristnosti in funkcionalnosti, ampak predvsem kot naravna posledica, saj je to svet, ki ga umetnik ljubi. Renko v resnici niti ni na robu ravnotežja, saj se tisti svet od vsega začetka zlahka in na spontan način zajame v eno samo empatično ustvarjalno dimenzijo. Dimenzijo, ki jo vedno upravljajo zakoni in spremenljivke svetlobe, pa tudi nepredvidljivosti, ki mu jih postavlja ne samo pojavni, ampak tudi tisti globlji in strukturni svet.

Imanentno, a tudi kontingentno božanskost svetlobe, ki mu omogoča graditi neskončne formalne priložnosti – sicer tudi same prav tolikšen motiv odkrivanja, izmišljanja in spodbujanja novih raziskav –, umetnik prestreže skozi primarne geometrijske oblike, kot sta krog in kvadrat. V svoji ekspanzivni in virtualni različici kocke postane kvadrat primarni modul za vstop v vesolje in za njegovo rekonstrukcijo. V tem stalnem analiziranju in raziskovanju vesoljskih območij in še zlasti vesoljskih površin najdemo isto navdušujoče začudenje ob vsakem svetlobnem dogodku v naravi Paca Sobrina, izumitelja moderne skulpture prek modula, ali pa isto mladostno navdušenje drugega velikega umetnika, Bena Ormeneseja (sposobnega združiti »programirano umetnost«, fenomenologijo in materiale), nad vsem tistim, kar je sposobna pričarati svetloba. In ravno *joie de vivre et découvrir en art* je za Renka, tega tihega in diskretnega mojstra »programirane umetnosti«, a tudi umetniških emocij, pravo gorivo njegovega raziskovalnega motorja. To mu omogoča nadaljevanje merjenja tudi s tretjo dimenzijo, s poezijo, z glasbo, da gledalcu ponudi – tako kot na tej čudoviti razstavi v galeriji Zuccato – nove delce presenetljive, rigorozne in lahkotne ustvarjalnosti.

Giovanni Granzotto

Opombe:

- (1) (2) iz *Renko in bilico* avtorja Leonarda Contija, v katalogu razstave RENKO IN BILICO, ki je bila v PoliArt v Milanu, v Galerie Leonhard v Gradcu, v Maab studio d'arte v Milanu; založnik Alberto Perdisa Editore, 2013.

UMETNIK-OBLIKOVALEC

Ko presojamo umetniško ustvarjanje Sandija Renka, ne moremo mimo dejstva, da je po poklicu oblikovalec, dizajner, ki se nagiba k prečiščenemu dizajnu. Stremi k minimalizmu, k enostavnim linijam, reduciranju oblik, k prostemu, a ne praznemu prostoru. To je zaznamovalo tudi njegovo umetniško ustvarjanje, v katerem upodablja enostavne in jasne forme in podobe.

Pri oblikovanju (predmetov) je treba upoštevati matematična pravila, simetrijo, pravilnost oblik, ergonomska načela, psihologijo barv in drugo. Tudi funkcija pomembno vpliva na izbor oblike, saj je nov predmet prijeten in prijazen do uporabnika. Enako velja za sliko ali drugo umetniško delo.

Ob poklicnem oblikovanju se je Renko posvečal umetniškemu ustvarjanju, ki mu je predstavljalo oddih od »resnega« poklicnega oblikovanja. Ker pa je umetnik-oblikovalec ena oseba, oblikovalske principe in znanja uporablja v umetniškem ustvarjanju in umetniške domislice ter eksperimente pri oblikovanju. Na njegov umetniški izraz je pomembno vplivalo poznavanje procesa oblikovanja: idejna zasnova, načrtovanje projekta, določanje namena in izvedba; pri umetniškem ustvarjanju pa se nadaljuje proces do stvarjenja iluzije prostora pri gledalcu, a ne samo iluzije prostora, tudi iluzije gibanja. Tako je v njegovem ustvarjalnem procesu vse premišljeno in načrtovano, programirano, brez spontanosti, instinktivnih posegov, s popolnim nadzorom in disciplino.

Materialne temelje svojega umetniškega ustvarjanja, ki zaznamujejo njegov umetniški opus, je spoznal zelo zgodaj. To so trakovi, prepognjeni na kvadrate, iz katerih lahko sestavlja popolne ali delne kocke, torej objekt, ter valovita lepenka. Okoli leta 1969 je ustvaril prvo sliko na valoviti lepenki, ki je vezana na geometrijo, na črto in osnovne geometrijske like: kvadrat, krog in trikotnik.

Že takrat se je ukvarjal s kocko, modularnostjo in ponovljivostjo kocke v objektu in prostoru, pa naj je bil to model iz papirja, kovine ali zgolj risba. Takrat je na valoviti lepenki tudi že združil dve risbi, levo in desno, ter tako dobil prehajanje ene podobe v drugo, ki se spreminja s pozicijo gledalca, če se premika, torej sliko s kinetičnim učinkom.

UMETNIŠKO USTVARJANJE IN RAZISKOVANJE

Materiale izbira glede na to, kaj želi ustvariti, a pri njihovi izbiri sledi ideji, ponudbi na tržišču, in cilju izvedbe. Nagiba se k uporabi materialov, ki so v splošni rabi in katerih značilnosti so del končne podobe izdelka-umetnine. Izbor in obdelava materialov sta vezana tudi na tehnološke dosežke, saj nove tehnologije vključuje v svoje ustvarjanje.

Začetek in izhodišče njegovega dela je največkrat kovinski ali papirni prostorski model – objekt, ki ga sestavljajo trakovi kvadratov, ti pa lahko sestavljajo popolne, »zaprte« kocke ali nepopolne »odprte« dele kock. Le-te služijo kot osnova prostorske risbe na dvodimenzionalni podlagi v ortogonalni projekciji. Postavitev ogrodja podobe na sliki, torej postavitev upodobljenih trakov je lahko postavljena 30, 45 ali 60 stopinj glede na horizontalo. Tako risbo prenese na računalnik, kjer ustvari še 3 dodatne »segmentne« risbe: pogled z leve, desne in frontalen pogled, ki sestavljajo osnovno risbo. S pomočjo računalnika preigrava različne možnosti. Tako tudi izbere, kateri deli »modela« so primerni za upodobitev. Šele potem določi barve. Končni rezultat Renkovega umetniškega ustvarjanja je prečiščen in maksimalno estetiziran, pa naj gre za objekt, skulpturo ali sliko.

Takoj na začetku umetniškega ustvarjanja je odkril industrijsko kartonasto valovito lepenko (*canneté*), ki se uporablja za embaliranje, v zadnjem času pa uporablja tudi plastične plošče, ki imajo izrezane vzporedne valove, kot so na valoviti lepenki. Valovi so lahko majhni ali večji. Če so natančno popisani s črtami z različnih strani, lahko nastanejo podobe na levem in desnem delu vala, pri večjih valovih pa tudi frontalno (na »dnu«), torej dve ali tri podobe na isti podlagi, vidne z leve, z desne, pri treh slikah tudi frontalno.

Delovno površino valovite podlage najprej obarva – v prvih letih je uporabljal belo in črte črne, kasneje je začel dodajati barve. Debelina vzporednih črt, ki tvorijo sliko na valovih, določa, če bo upodobljen lik bolj bled, diskreten ali bolj poudarjen in izrazit, kot pri senčenju, kjer to določa gostota črt.

Ko se gledalec dovolj pozorno poigrava z gledanjem te podobe, odkrije, da mu ista slika lahko ponuja različne iluzije; ko se zagleda v »vodilno« ploskev kocke, je ta lahko sprednja stran kocke ali pa stranica neke druge kocke (učinek Neckerjeve kocke), poleg tega pa lahko usmeri pozornost gledanja, kot da na vsako vidno stranico kocke gleda pravokotno, torej v treh smereh.

Raziskovanje usmerja tudi v ravnino podlage. Ravno podlago prepogne ali zareže in upogne, da ta del ni več v isti ravnini ampak štrli in je usmerjen v prostor, pripada drugi ravnini. Podobno oblikuje tudi prostorska telesa. Včasih podlago upogne v enakomernih valovih, ki povečani posnemajo male osnovne valove same podlage.

Če je bila strogo nadzorovana črta, ki je tvorila natančen lik z ostrimi robovi, dolga leta značilna za Renkove slike, pa se že nekaj časa posveča ustvarjanju zabrisanih likov. V svoje delo je vpeljal koncept nadzorovane napake kot »*ko se mu je zatresla roka pri risanju črte, ko je zazvonil telefon*«. Črta ni več nadzorovana tako, da se zaustavi na robu lika, pač pa je načrtovano daljša ali krajša za centimeter ali več, kocka, ki je še vedno osnova, je zabrisana, popačena, nejasnih robov, kot bi jo gledali skozi mlečno steklo ali steklo z vzorcem. Prepoznamo tudi posamezne obarvane trakove zabrisanih kvadratov.

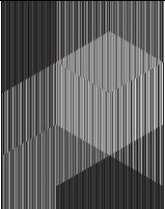

Pri raziskovanju materialov in tehnik je Renko odkril polprozorno ploščo z vzporednimi zarezi-valovi, ki prepušča svetlobo in deluje kot leča (*lenticolare*), a zahteva povsem drugačen način slikanja. Pod narezano ploščo nariše drobno risbo iz vzporednih črt, ki se natančno ujemajo s pozicijami dolin, vrhov in stranic na izrezanih valovih. Svetloba se na valovih, ki delujejo kot povečevalno steklo, lomi tako, da nastane prostorska slika, enako kot na valoviti lepenki. Tudi tu se vidijo tri slike, ki prehajajo ena v drugo.

Razmišljanje in raziskovanje, kako vizualni jezik razširiti z zvočno dimenzijo, ga je pripeljalo do ugotovitve, da pod te polprosojne lentikularne slike postavi osvetlitev (led luči). Jakost svetlobe je mogoče regulirati in programirati, če pa to regulacijo veže na zvok ali glasbo, se obarvanost in jakost svetlobe spreminja z zvokom, ki postane sestavni del take »zvočne slike«, ta pa še vedno ohranja kinetične učinke, ko se gledalec pred njo premika. Vizualno podobo dopolnjuje zvok, ki je njen sestavni del, običajno komponiran ravno za to sliko in se predvaja v *loopu*. Zvočna slika je torej sad sodelovanja vizualnega ter skladatelja-glasbenika in zaradi spreminjanja ob spremembi zvoka iz statične postane dinamična. Tudi če slike ne gledamo, je njen zvok z nami.

Renko je vse svoje umetniško ustvarjanje posvetil kocki in iz nje izpeljanim podobam geometrijske abstrakcije. Geometrijska abstrakcija nikoli ni bila povsem v ospredju likovne »mode«, a nikoli pozabljena in ves čas prisotna. Renko redno raziskuje ter odkriva nove rešitve in izvedbe v umetniškem ustvarjanju ob uporabi različnih in novih materialov. Njegovo delo je, kljub stalnosti, ves čas v spreminjanju – gre naprej s časom in tehnologijo ter je vedno novo in zato aktualno.

Denis Volk

Foto za objavo:

	<p>Sandi Renko BLACKUBIK 122 2022 akril in aerografija na valoviti lepenki 87 x 67 cm</p>
	<p>Sandi Renko COVID320 2020 aerografija na valoviti lepenki na kompozitni aluminijasti plošči 106 x 98 x 5 cm</p>
	<p>Sandi Renko CUBICTETRAHEDRON 420 2020 akril in aerografija na rezkani plastični plošči 35 x 70 x 99 cm</p>
	<p>Sandi Renko METRISGRID 221 2021 akril in aerografija na valoviti lepenki 61 x 61 cm</p>